(Amsterdam 1958), idem in: *Verzamelde Gedichten* (Baarn 1989), opgenomen in: *Wij hebben hier een prima domineetje. De dominee in 70 gedichten. Verzameld door Hans Werkman* (Kampen 1997), p. 24. Vgl. Guillaume van der Graft, 'Dominee zijn op een dorp', in: Guillaume van der Graft, Ad den Besten, Muus Jacobse, J.W. Schulte Nordholt, Jan Wit, *Het landvolk. Oosterbeekse gedichten* (Amsterdam 1958[1], 1959[2]), opgenomen in: Guillaume van der Graft, *Verzamelde Gedichten* dl. 2 (Baarn 1982), p. 624v.

[13] Willem Barnard, *Een zon diep in de nacht. De verzamelde dagboeken 1945-2005* (Vught 2009), p. 33.

[14] Willem Barnard, *a.w.*, p. 30.

[15] Willem Barnard, *Een zon diep in de nacht*, p. 30.

[16] Guillaume van der Graft, 'Landerig in Ambt Hardenberg', in: *VG* dl. 1, p. 106.

[17] Guillaume van der Graft, 'Onzekere tijd', in: *Landarbeid* (Amsterdam 1951), idem in: *Verzamelde Gedichten* – voortaan: *VG* – dl. 1 (Baarn 1982), p. 211.

[18] Brief van Willem Barnard aan Ad den Besten d.d. 24 april 1947, zie: A.F. Troost, *Dichter bij het Geheim. Leven en werk van Willem Barnard / Guillaume van der Graft* (Zoetermeer 1998), p. 25.

[19] Zie: Guillaume van der

een jonge jongen, vrijgezel, net de oorlog te boven gekomen en nu pas getrouwd. Hij gaat uit die grote stad waar hij thuis was [Rotterdam], en uit het studentenleven waarin hij zich plezierig voelde, ineens naar het oosten van het land, een boerensamenleving voor een groot deel – ook al is het 'stad' Hardenberg – en geldt daar als een notabel: alles staat dan ineens op z'n kop. Alleen al het feit dat de mensen zich uitdrukten in een taal, die dan als dialect geldt, die je moeilijk verstaat, terwijl dat wederzijds is, vaak. Dat maakt het niet gemakkelijk om je weg te vinden.'[21] Eerder, in 1985, had Barnard aan zijn zoon Benno onder het motto 'Utrecht is ver' over 'een haast onoverkomelijke afstand' gesproken: 'Ik heb er veel moeite mee gehad.'[22] Die moeite blijkt uit de volgende uitspraak:

Ik, onwennig in dit oosten,
wist er geen houvast te vinden,
in mijzelf beklonken, kansloos,
kiemloos als een zaad in los zand.[23]

Wij zijn er praktisch ontheemden

Veelzeggend is ook wat hij in het gedicht 'De aanbiedingsreis'[24] schrijft. Eerst de aanleiding: 'In de barre kou van de winter 1946/47 kwam Den Besten op aanbiedingsreis voor uitgeversmaatschappij Holland naar Hardenberg, te voet langs de spoorlijn, toen het treinverkeer wegens hevige sneeuwval gestaakt was. Hij verwierf daarmee voor mijn besef een mythologische status.'[25] Het gedicht 'aan Ad den Besten / die de verbinding herstelde' begint zo:

Van hier tot Oder en Neisse
spreekt iedereen Nedersaksisch,
wij zijn er praktisch ontheemden,
uit een ver westen herkomstig.

'Het oude land' zou in 1958 de titel van een gedichtenbundel worden.[26] Het schrijven van poëzie gaf de jonge dominee afleiding.[27] Uiteraard heeft Barnard ook zijn gewone werk gedaan. In 1948 schreef hij in zijn dagboek: 'Het is een wonderlijke sensatie: stort men zich in het werk, niet om te verdwijnen in het werk, veeleer uit besef dat het à peu près móét, al moet het dan à peu près… maar dan gáát het!'[28] En: 'Wat te doen valt, dat moet gedaan worden. Met nuchtere interesse in God en de mensen.' Het lijkt erop dat Barnard met het predikantschap heeft geworsteld. Voorin *Het oude land* is te lezen: 'Aan Gerard Bouman die mij bevestigde in het 'onzekere ambt".[29] Elders spreekt de auteur ook over 'een onzeker ambt', het begint aldus: